

UNA OCUPACIÓ AMB UN EXCÉS DE PRECARIETAT I UNA ESCASSA PRODUCTIVITAT NO ÉS SOSTENIBLE

En aquest número 18 de **Panorama Sociolaboral GADESO (PSG)** hem inclòs la lectura comentada (I) d'una selecció d'estudis i informes sobre el mercat laboral publicats des del 17 de febrer de 2015 -data de tancament del número anterior- i la finalització de la tria per a la publicació d'aquest (12 d'abril de 2015).

Com és habitual en aquesta publicació, per fer la tria d'informes prioritzam els que fan referència al mercat laboral de les Illes Balears. No obstant aquesta voluntat, s'ha de dir que cada vegada escassegen més els treballs fets des de les Illes Balears per analitzar el tarannà del mercat laboral illenc. Tanmateix, sempre ha estat voluntat de **PSG** parar atenció als treballs realitzats per organitzacions i entitats d'àmbit espanyol, europeu i internacional.

Insistim, una vegada més, en la necessitat d'observar l'evolució del mercat de treball des d'una triple perspectiva: La quantitativa (realment es crea ocupació en termes d'hores treballades?); la qualitativa (els mercats laborals ofereixen ocupacions amb uns mínims de seguretat d'inclusió social?); y la sostenibilitat de les noves ocupacions (seran ocupacions que es mantindran al llarg del temps o s'esmicolaran a la primera dificultat cíclica de l'economia?).

Precisament sobre aquesta darrera qüestió va la principal conclusió d'aquest número 18 del **PSG**. Val a dir que, en aquest sentit, hi ha cada pic més experts que, amb dades objectives, adverteixen que **cal canviar el model laboral, fins i tot, per sobre de qualsevol fita numèrica de creació de llocs de treball. El quid de la qüestió rau en què si convertim la precarietat laboral i social en fórmula gairebé única de sortida de la crisi, voldria dir que s'ha après poc dels errors del passat.**

**Clicant sobre els enllaços (en blau i subratllats) accedireu als distints estudis i informes*

1. ELS INFORMES DE CONJUNTURA

Per iniciar aquest apartat, comentarem l'[Informe de Conjuntura Illes Balears \(2014\) de la CAEB](#). Com és habitual, aquests informes de la patronal balear són extraordinàriament descriptius i molt poc analítics. En matèria laboral es limita a informar d'una sèrie de dades de registres administratius sense analitzar les mancances d'aquestes fonts ni endinsar-se en aspectes qualitius. Bàsicament ens informen que *“el nombre d'afiliats a la Seguretat Social en el mes de desembre [de 2014] és de 354.702, un creixement del 4,1% respecte al mateix mes de 2013. El nombre d'aturats registrats ascendeix a 83.560 persones, un 8,4% inferior al mateix mes de l'any anterior.”*

Seguim amb l'informe de [Conjuntura econòmica de les Illes Balears \(març 2015\)](#) de la Direcció General d'Economia i Estadística de la Conselleria d'Economia i Competitivitat del Govern de les Illes Balears. No aporta gaire cosa nova car la majoria de dades són de l'any 2014 i, curiosament, analitza el mercat laboral illenc sense cap dada de l'EPA que, com és sabut, és la font estadística de referència a la UE. En qualsevol cas, el més interessant d'aquesta publicació sol ser la monografia que s'hi inclou. En aquesta ocasió és especialment interessant ja que tracta de *“L'índex de qualitat del treball. Actualització dels resultats (2013)”*, que comentarem a l'apartat d'informes monogràfics.

Seguim amb les dades dels [Indicadores InfoJobs. Marzo 2015](#) i l'[anàlisi d'aquests indicadors](#). Al PSG ens interessa molt reflectir les anàlisis que fan les empreses d'intermediació laboral perquè, a més d'aportar una visió purament empresarial, solen ser un bon termòmetre de la situació del mercat laboral. Tot i que són unes informacions d'abast estatal, convé retenir que **“el desajustament entre oferta i demanda d'ocupació es va situar en una mitjana de 7,1 inscrits per cada lloc vacant”** i **que només el 23,1% dels llocs oferts al març són de contractació indefinida.**

Acabam aquest apartat amb un molt interessant informe del sindicat UGT titulat [Análisis de las horas de trabajo y la jornada laboral en España en el período 2008 – 2014](#). En poques paraules, l'informe es pot resumir en el següent: Al conjunt d'Espanya **han augmentat les ocupacions a temps parcial** i han augmentat les hores extraordinàries no pagades.

2. INFORMES MONOGRÀFICS

Pel que fa als informes monogràfics, incloem un conjunt de treballs que tracten, des de perspectives diferents, la situació de les dones en el mercat de treball. Val a dir que en els mesos de febrer i març s'han celebrat el Dia Internacional per a la Igualtat Salarial i el Dia Internacional de la Dona, la qual cosa ha provocat aquesta producció d'informes amb les dones com a protagonistes.

El primer d'aquests documents és un d'UGT que amb el títol [Trabajar igual. Cobrar igual](#) i ens informa que **la bretxa salarial a Espanya se situa en el 24%, la més alta dels últims cinc anys, i a Balears en un 16,78%**. Per una altra banda, hem de

comentar dos clàssics entorn del 8 de març: [Les dones i el mercat laboral balear, any 2014](#) del sindicat CCOO de les Illes Balears, que afirma: *“la gran diferència entre ambdós sexes la tenim en la parcialitat. Les dones concentren el 76,5% dels treballs assalariats a jornada parcial, una proporció que s’incrementa per comparació al 2013 en baixar aquest tipus d’ocupació entre els homes (-3.300) i pujar entre les dones (+6.100)”* i el [número 49 de Temes Socioeconòmics Gadeso](#), el contingut del qual queda resumit en el títol: **“ Més ocupació femenina, però més precària”**

També hem de fer esment al [X Perfil Adecco sobre la Mujer Trabajadora](#) que elabora l’empresa de treball temporal Adecco i que informa **que les dones espanyoles triguen de mitjana 17,8 mesos a tornar a trobar treball**; a l’informe de la consultora INFORMA D&B, S.A sobre [Las mujeres en los consejos de administración y organismos de decisión de las empresas españolas](#), que posa de manifest que **només el 26% de les empreses espanyoles compleix la Llei de Igualtat**; i a l’informe de la Fundació Gadeso que ens indica que [Es manté la feminització dels treballs de cura de familiars](#).

Per una altra banda hem de comentar dos informes que fan referència a l’Índex de Qualitat en el Treball. El primer és l’[actualització dels resultats de l’ IQT de l’any 2013](#) elaborat per dues tècniques de l’Observatori del Treball de les Illes Balears. Una lectura atenta d’aquest informe ens permet concloure que **l’any 2.003 les Illes Balears ocupaven posicions baixes en gairebé totes les dimensions claus del IQT**. L’altre informe al voltant de l’ IQT, és el que ha publicat l’ Ateneu Pere Mascaró que sota el títol de [Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social. El cas de les Illes Balears](#), signat per l’economista Ferran Navinés i les sociòlogues Antònia Puiggròs i Maria del Mar Ribas, analitzen (1) les reformes del marc normatiu de l’ocupació i les relacions laborals i la participació dels salaris en la renda regional, (2) l’IQT i (3) l’Índex de Benestar Social.

Les conclusions són demolidores: Sobre el primer assumpte, entre altres coses, s’afirma que *“la variació de la participació dels salaris en la renda regional al llarg del període 2008-2012 és negativa pel conjunt de CA i Balears es situen en la posició 13è dins les 17 CA”* i que *“en el cas de Balears, la major pèrdua de la participació dels salaris totals en la renda regional no és deu a un mal comportament relatiu salarial ni a la seva productivitat del treball en relació a la resta de CA, sinó al major desajust que s’ha produït al no incrementar-se els salaris al mateix ritme en què ho ha fet la productivitat.”* Pel que fa a les conclusions sobre el comportament l’Índex de Benestar Social, es podrien resumir amb la següent idea: *“la crisi d’ocupació i la caiguda dels ingressos, en el cas de la nostra comunitat autònoma comença a traduir-se en un augment de les privacions materials severes (som la tretzena comunitat autònoma amb un percentatge major de llars amb privació severa (gairebé el 7 % del total de llars, percentatge que augmenta ostensiblement per a l’any 2013), aquesta realitat afecta directament a les condicions i la qualitat de vida dels ciutadans, lo que podria suposar a curt termini un deteriorament de la seva integració social”*.

Tanmateix, pel relat d'aquest PSG el més rellevant és la conclusió que el document publicat per l'Ateneu Pere Mascaró fa en relació a l' IQT: ***“En un primer cop d'ull als resultats de 2012 comparats amb els de l'any 2011 i 2010, s'observa que la posició de les Illes Balears ha empitjorat l'any 2012, quan es va donar una millora en tots els escenaris possibles (base, tradicional, intermedi i innovador) l'any 2011 respecte a l'any 2010.”***

3. INFORMES SECTORIALS

Els tres informes sectorials inclosos en aquest PSG fan referència al sector turístic. El primer és [Perspectivas turísticas. Valoración empresarial del primer trimestre, incluida la Semana Santa, e Informe Perspectivas N 52. Abril de 2015 previsión para el segundo trimestre de 2015](#) d' EXCELTUR. És un document exultant tant en l'anàlisi dels resultats com de les previsions. No s'està d'afirmar que *“El turismo volverá a dar notables alegrías en el 2015 acelerando la recuperación económica y el empleo en España, aunque en ningún caso el sector es inmune ni ajeno a tener que afrontar diversos retos competitivos urgentes ...”* i, per afrontar aquests reptes fan (a les pàgines 21 i 22) un seguit de propostes dirigides als partits polítics de cara a les eleccions locals i autonòmiques de maig de 2015. Per una altra banda EXCELTUR s'apunta a fer valoracions i previsions del tarannà del mercat laboral sobre la base exclusiva de les dades de la Seguretat Social. És una pràctica que el Govern espanyol ha posat de moda, però que no té cap rigor estadístic. El registre d'afiliacions a la Seguretat Social està pensant per unes altres coses i, en cap cas, reflecteix la realitat de la creació o no d'ocupació. Una entitat com EXCELTUR guanyaria en rigor si incorporés les dades d'ocupació turística que el Instituto de Estudios Turísticos (IET), depenent del Ministerio de Industria, Energía y Turismo, publica a partir de les dades de l' EPA.

El segon informe és l'[Observatorio de la Industria Hotelera Española Temporada de Primavera - Semana Santa 2015](#) que la consultora PWC elabora per a l'associació empresarial Confederación Española de Hoteles y Alojamientos Turísticos (CEHAT). Tot i que no fan cap anàlisi ni previsions sobre ocupació (sic), la valoració general és d'expectatives positives de creixement.

El tercer és l'[Informe de la Actividad Turística y Empleo de las Islas Baleares Año 2014 y Enero y Febrero 2015](#) elaborat per la Federació de Serveis de CCOO. És, en relació als dos informes anteriors, l'altra cara de la moneda. Ens ofereixen dades que demostren que l'ocupació que s'està creant, durant aquest període de temps és molt precària. A tall d'exemple, el 72,86% dels contractes que s'han subscrit són temporals i, d'ells, la meitat a temps parcial. Tan sols un 27,14% dels contractes realitzats han estat indefinits, i, d'aquests, el 60,80% han estat a temps parcial. Els autors d'aquest informe afirmen que tot plegat fa que ***“les persones que accedeixen al mercat laboral ho facin d'una forma precària i gairebé sense drets, la qual cosa s'ha denominat treballadors/es pobres, persones que encara que aconseguen un treball, a causa de les seves condicions laborals i baixos salaris, no els permet tenir satisfetes les seves més elementals necessitats.”***

4. INFORMES DE PERSPECTIVES

Iniciam aquest bloc amb el document de l'OIT [Perspectives socials i de l'ocupació al món: Tendències 2015](#) que, des d'aquesta visió global, adverteix **que la persistència de les desigualtats ocasionarà un augment de la desocupació en els pròxims cinc anys**. Una advertència que convindria no menystenir si es pren en consideració que la desigualtat creixent és un factor desincentivador de la creació d'ocupació. (vegeu els efectes a les Illes Balears a la pàgina 21 de l'informe [Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social. El cas de les Illes Balears](#) que abans hem comentat).

En qualsevol cas, la moderació en la creació d'ocupació queda palesa amb les opinions dels directius espanyols que a l'[Estudi Manpower de Proyección de Empleo España](#) manifesten que només 7% d'ells esperen ampliar les seves plantilles entre abril i juny d'enguany. Una moderació que, fa no fa, també podem observar en el treball [Consenso Económico](#) de PwC, i en el de la ETT multinacional ADECCO titulat [Oportunidades laborales 2015 . VI Informe Adecco Dónde encontrar empleo si estás en paro](#). Tot plegat fa que augmenti el nombre de persones expertes en economia y mercats laborals que opinen que [Espanya no recuperará tota l'ocupació perduda fins a 2020](#).

5. INFORME RECOMANAT

És costum de **PSG** suggerir la lectura d'algun informe d'àmbit estatal, europeu o internacional que tingui relació directa o indirecta amb el món laboral i que, per les raons que siguin, no s'ha inclòs en els apartats anteriors d'aquesta publicació. En aquesta ocasió en recomanem un prou interessant: [Análisis gráfico de la pobreza y la desigualdad salarial](#), informe elaborat pel gabinet econòmic de CCOO que, d'una forma breu, ens descriu, per una banda, **un mercat laboral espanyol en què hi ha alguns milions de persones amb salaris per sota del llindar de la pobresa** i, per l'altra banda, com la devaluació salarial afecta de forma més intensa als que menys cobren, la recessió agreuja la desigualtat i les característiques de la pobresa laboral.

6. CONCLUSIONS I OPINIÓ DE LA FUNDACIÓ GADESO

→ Tal com hem avançat a la introducció, de la majoria d'informes que s'han comentat en aquest Panorama Sociolaboral GADESO hom pot concloure que cal canviar el model laboral per tal de no convertir *la precarietat laboral i social en la fórmula gairebé única de sortida de la crisi*. En cas contrari voldria dir que *s'ha après poc dels errors del passat: Un mercat de treball amb un excés de precarietat i una escassa productivitat no és sostenible*.

→ Aquesta necessitat de posar fre a la pobresa laboral, fins i tot *per sobre de qualsevol fita numèrica de creació de llocs de treball*, és una política intel·ligent de sortida de la crisi. Apostar permanentment per la devaluació salarial i la desregulació laboral significa aprofundir en la desigualtat i, potser,

la creació d'una "bombolla d'ocupació" de curt recorregut, car s'insisteix en un model de creixement insostenible pel seu baix valor afegit.

→ Els informes monogràfics sobre la situació de les dones en el mercat laboral ens indiquen que cal una major inversió pública en polítiques transversals -i específiques en l'àmbit laboral- d'igualtat de gènere.

→ En altres ocasions hem parlat de "creixements turístics sense creixements equivalents d'ocupació", sense que s'esvaeixin aquests escenaris, sembla que avancem cap a una generalització de la precarització de l'ocupació laboral turística realment existent.